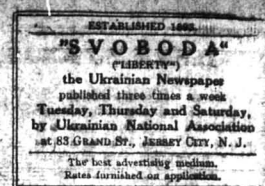

СВОБОДА

Урядовий орган Українського Народного Союзу

-- "СВОБОДА" --

Official organ of Ukrainian National Association.

PIK XXIV. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок 28-го марта 1916. Ч. 38. VOL. XXIV. JERSEY CITY, N. J., Tuesday, March 28, 1916. No. 38.

Ділимо ся з нашими читачами сумною вісткою, що
В ПЯТНИЦЮ, ДНЯ 24. МАРТА
 о год. 11.30 перед полуднем помер по короткій
 і тяжкій недузї, заосмотрений Найсв. Тайнами

ПРЕОСВЯЩЕННИЙ

СТЕФАН СОТЕР

ОРТИНСЬКИЙ

ПЕРШИЙ ГРЕЦЬКО-КАТОЛИЦЬКИЙ ЕПИСКОП В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

Бл. п. Владика родив ся в січни 1866 року в Ортиничах, самбірського повіта, в Галичині (Австрія), іменований єпископом Давліїським, („в сторонах невірних”) і призначений для Русинів грецько-католицького обряду у Злучених Державах Північної Америки дня 8. марта 1907 року; преконізований в Римі на єпископа дня 15. цвітня 1907 р., висвячений в церкві св. Юра у Львові, в маю 1907 р.; прибув до Америки 27. серпня 1907 р., наділений повною юрисдикцією декретом св. Конгрегації для розширення віри дня 28. мая 1913 р., помер у своїй резиденції, в місті Філядельфії, Пенсильвенія, в п'ятницю, дня 24. марта 1916 р., на запаленє легких.

В. И. П.

ВЛАДИКА ПОМЕР.

Серед незвичайно важких всесвітніх подій, серед великих випадків, які можуть мати непередбачені наслідки для нашого народу і підчас сумних хвиля, які переживав грецько-католицька церква, помер єпископ грецько-католицьких вірхів в Америці, Преосвященний Стефан Сотер Ортинський. Ще останнього тижня була занята наша часопис основним висвітлюванням ролі, яку грав в нашій народній житті покійний керівник грецько-католицької церкви в Америці; ще останнього тижня стояли ми під враженням якогось стихійного відрухового пробудження і нашого народу і нашого духовенства. Кожний чув, що серед душі атмосфери, яка завила над життям американських українців, щось мусить стати ся. Ніхто однак не сподівався, що стане ся те, що стало ся. Владика, в силі віку — 50 літ — зовсім не зраджував якоїсь небезпечної хвороби. Протинно, ще в понеділок 20. марта і наступних днів живо інтересувався всіми біжучими справами. В тім часі вела ся жива виміна гадок між духовенством; видно було якийсь інстинктивний прискорений рух між всім, яких обходить справа народна і справа грецько-католицької церкви, зв'язаної тісно з нашим народним життям. Здавало ся, що серед цих нарад, конференцій, переписки — ми дійдемо до якогось заключення і промістимо ясний шлях, по яким пійдуть в народній житті церковні чинники.

І тому смерть Владика, ізза якого власне все те діяло ся, є фатальною несподіванкою. Сього не припускав ніхто! І ми щиро мусимо тут сказати, що така розв'язка справи не може бути бажаною для нікого: ні для його прихильників і для його політичних, чи навіть особистих противників. Се є справді трагічна хвиля!

Трагічна вона передісім для грецько-католицької церкви. Патріарх сей церкви, митрополит Шептицький в російській неволі, перемиський єпископ Чехович помер підчас російського наїзду на Галичину; канадійський єпископ Будка не має найменшої свободи рухів; станіславський єпископ Хомишин — є необхідним в своїх поступках і має за собою поперт наших політичних ворогів-Пол'яків; — тому самотньому єпископу, який міг щось зробити для будучности грецько-католицької церкви, був саме бл. єпископ Ортинський. Правда, нещасливі були відносини, серед яких він працював, однак останні події, які зайшли на американській Україні, а які не дійшли до публічного відома, додавали надії, що ось-ось сі сумні хвили минуть; єпископ, перебувши політичну кризу, зрозуміє своє покликання і займеть ся справами, до яких був покликаний. Се було підготоване до внутрішньої реформи. Але ся реформа не скінчилась ся. В самій середині сходять з цього світа чоловік, з яким всі ті події були тісно зв'язані. Тому мимоволі кождий щирий Українець відчуває прикритість сього випадку. Найприкріше відчуваємо се ми, бо ми підняли ся були тяжкої задачі — повернення нормальних відносин і обдумали, внаслідок чого до сього.

Тимчасом стала ся трагедія. І знова клопоти, і знова шукає способів і доріг — бо ми чуюмо на собі сию відвчальність, яка тягнеть на всіх народних робітниках. Тут кождий мусить признати, що справа грецько-католицької церкви, яка, — як ми вже зазначували — має великий вплив на значну частину нашої суспільности, ся справа мусить інтересувати кожного, хто бачає нашому народови добра. Ми не можемо стояти осторонь від сей справи і сказати: „Нас се нічого не обходить!“ Ні! Протинно! Коли, як коли, але тепер, коли не стало голови сей церкви, цілий народ повинен переняти на себе жорбю про будучність сей інституції. В першій мірі покликаний до сього Українець греко-католик, а крім них і інші

не сьміють легковажити собі сей справи. Упорядковане чисто духовних справ церкви повинно-зайняти ся наше українське духовенство, під проводом найстаршого теперішнього церковного достойниці, Впр. о. Архидіякона Миколи Підгорецького, а в тім ділі повинні допомогти йому всі інші кралошани. Вони за життя єпископа стояли в близьких зносинах з Філадельфією і тому є обізнані насамперед з церковними справами.

Крім чисто духовних справ, важна є справа церковних маєтків. Тут повинно до певної міри мати голос і народ — розуміє ся через своїх представників — бо народ складає нерушну на церковні будинки. І тому, як бачимо, тут треба солідарного співдіяння і духовенства і народа. Ми повинні зрозуміти вату хвилю з огляду на будучність грецько-католицької церкви і шире, розважно, холодно та розумно ставити ся до сей справи. Не треба тут викликати ніяких непорозумінь, бо трудностей і там є доволі. Ми на сім місці просимо нашу суспільність, передеріси Українці греко-католики, духовних і світських, щоб старали ся заховати ся відповідно до сей важної хвилі. Особисті цілі і інтереси учини на задній план, а на перше місце треба поставити добро церкви і зв'язаної з нею народної держави.

Ми зі своєї сторони будемо пильно слідити всі прови зв'язані з трагічною подією і просимо наших прихильників допомогти нам в сім важнім ділі. Коли би проявили ся які надхнення, або запалення інтересів і прав церкви, ми мусимо ся зараздити ліхови. Тут розходять ся о живий народ і його будучність. Ми надіємо ся, що передісім наших священників замість якогось розумного ставовище і солідно виходять на позиції в тих громадах, в яких вони тепер знаходять ся. Інакше повстало би страшне замішання, котрого ніхто не вдало би ся опісля звернути. Стіймо отже всі на сторони, як пристало зріпому народови і не закладаймо рук — ні в церковних ні в народних справах. Ниве жите мусить іти вперед!

ПО СМЕРТІ ЕПИСКОПА.

Члени ексекутивного комітету головного уряду Українського Народного Союзу і члени редакції „Свободи“, зібрані на спільний засідання в суботу дня 25. марта, славляним по причині смерті першого українського грецько-католицького єпископа в Злучених Державах Північної Америки, прийняли наступні рішення:

1. Висловити своє співчуття по причині втрати керівника грецько-католицької церкви і вислати його писемно на руки Впр. о. Архидіякона Миколи Підгорецького, пароха в Нью Йорку.

2. Висловити співчуття по причині втрати визначного члена родини Ортинських і вислати його на руки Впр. Іосифа Ортинського у Філадельфію.

3. Узяти, що смерть бл. п. єпископа Ортинського може бути важною подією в церковній і народній житті Українців в Америці і завітати членам Українського Народного Союзу та читачів „Свободи“ до пильного берення всіх справ, які можуть бути зв'язані з тою подією.

4. Взяти участь в похороні єпископа і вислати в тій цілі репрезентантів до Філадельфії.

5. Зложити вінець на могилу Покійного Владика.

КОНДОЛЕНЦІЙНЕ ПИСЬМО.

Джержи Сіті, Н. Дж., 25. марта 1916.

До
Високочредового Отця,
Миколи Підгорецького,
Архидіякона гр.-кат. дієцезії
у Злучених Державах,
816 Н. Франклін Стр.,
Філадельфія, Па.

Високочредовий Отче:—
По причині смерті грецько-католицького єпископа, бл. п. Преосвященного Стефана Сотера Ортинського, осьляємо ся отсим на Вашу адресу висловити усюмо українському духовенству грецько-католицької дієцезії у Злучених Державах наше найщиріше співчуття.

За Головного Уряду Українського Народного Союзу:
Дм. Капітула, Семен Ядловський,
А. Шаронь, Мх. Угорчан.

За Редакцію „Свободи“:
Осип Стетневич, Андрій Савка.

ТЕЛЕГРАМА.

Вп. Іосиф Ортинський,
816 N. Franklin St.,
Philadelphia, Pa.

По причині втрати члена Вашої Родини Преосвященного Сотера прийміть вислови нашого найщирішого співчуття.
Український Народний Союз.
Редакція „Свободи“.

ПОХОРОННИЙ ОБРЯД.

Перенесене тілних останків з єпископської палати до катедрі відбуло ся в неділю дня 26. марта о год. 10. раню.

Кожного дня аж до похорону відправляють ся у філадельфійський грецько-католицький катедрі (812 Норт Франклін Стр.) Служби Божі за упокій душі бл. п. Сотера. Місцеві братства і товариства творять почету сторону коло тілних останків покійника.

В суботу дня 29. марта зачнуть ся о годині 7. вечером похоронні богослуження, які триватимуть через цілу ніч аж до четверга.

Похорон відбувуть ся в четвер день 30. марта. Пічуть ся о годині 10. раню в катедрі богослуженням, опісля наступлять пращальні промови від різних інституцій, а по сім відправлене тіла на місце вічного спокою.

ЧН БУДЕ НАМ ЛІПШЕ?

Львівська „Свобода“ з дня 19. лютого с. р. пише:

Чи теперішня ведка світова війна принесе ліпшу долю українському народови? Отсе питання ставлять кожний сьвідомий Українець під напором свого почування, — або обієктивній собі тешишину хвилю та з надією на те, щоб поборювати ліхоту і чим скорше дійдемо гаразду...

Усі відчуваємо, що прийшов великий час і країна пора, аби сповняв ся народний заповіт: правити кайдани неволі та волі і ділі добуті!

А куди дорога?

Більше як ятвот літ мучити ся наш український народ, добиваючись волі. Найбільшійшою добою зазнав українського народу під стягом великого, сьвітаного Українця Богдана Хмельницького не здійснена його воля! З одного боку ступає царська Московщина, з другого — польсько-литовська.

Треба було довго ждати, коли аж по розборі Польщі, австрійська конституція дала напому народови — як усім народам сей держави — загальні громадянські свободи, але в галицькій області сповнюють пать кривд разом (Галичина, Володимирія, ведике князівство Краківське, та князівство Осєвський і Затор) в один край, Галичину. Тут опинились оба народи: український і польський під знаком кривої автономії і тут ми переживаємо знів політику Польщі супроти українського народу. Наші амбіції до національної самоуправности розбивали о скеля кривої автономії, що перешкождала у верховенство Польщі над Українцями. Під напором польського правління в Україні розірвано від часу до часу угоди, нові рп і розпрямей між Польщею і Українцями, але через п'ятдесят літ не позда-

гождено міжнародного спору українсько-польського!... Нарід занувався над народом.

Прийшла отже велика війна та в босві кадри монархії Габсбургів ступили сини уїх народів сей держави; усі однаки на сьвітловім босвінці, дають свою кров і жисте! Та отса страшна війна видвинула на верх все, що було неясне, неправде або скрите; через неї проблюлось українське питання так докладно як ніколи перед війною, так наче сонце зало хмар показавши живі слова Шевченка: яка правда, чий кривда та чий діт...

Ми ступили рішучо, а не дволично по сторони австрійської держави і її крипого союзника німецького, та напуг жерству війни несемо в імі ліпшої будучности і сїди отсех осередних держав та в інтересі добра українського народу.

Візьмо твердо, що тут, в австрійській монархії, наступити велика і здорова відноса в усіх краях і в самій державі; що те все, що пережилось, було недобре або кривде — бідше не вернеть ся, а натомість замість новий державний лад, що заборить кожному народови мирний і євобільний розвій та господарський добробут. Нікий народ не повинен мати більше ані менше прав, бо усі народи австрійської держави мають рівне право конституційне, заворучене нашим монархом і те право у тяжким сьвітловім бою заслужили собі наш український народ разом з другими народами монархії Габсбургів.

Тому візьмо кришко, що на основі національної самоуправности усіх народів Австрії відбувуть ся окінчна відноса державно-правного устрою Австрії та всім ділом поставити ся забородо проти чужована народу над народом і поборювати народів між собою, та скріплити ся основні австрійської держави яко держави народів! Сущина і сила

австрійська монархія може мати лиш одно державне правління та безпосередно під сім осередним правлінням мусять стояти усі народи сей держави. Отсе наука з часу великої сьвітлової війни...

Ми, галицькі Українці, не хочемо іти ані під російського деспота ані під польське панованне, а бажавмо євобільно жити своім життям в австрійській державі! Отсе головний пункт нашої політики. Ми не займаємось питанням польським, бо се належить до Польків, а польське панове найперестануть опікувати ся українським питанням, бо се наша справа!

Наука тяжко пережить історію не може змаршувати, бо се було би гіршим непроститим! Не за се поклали свої голови сотні тисяч народу в лютий бою, аби по війні те наступило, що було перед війною, але за те, аби прогнати раз на все московського наїзника та обєвпечити євобільний розвій народів австрійської держави. Тому маємо право сподіватись з вислуду війни, що й нашому українському народови в сій державі на засади справедливості буде євобільний євобільний національний розвиток на наших областях!

Ми, Українці, надіємо ся також, що побудити армію союзних держав, Австрії і Німеччини, задля забезпечення привагого європейського миру поведем свої прапори на землі російської України далше та на киревських горах зявлять свободу всьому українському народови...

Др. Кость Левинський.

Віана, 8. лютого 1916.

СТАНЬТЕ ЧЛЕНОМ ВЕЛИКОЇ ГРОМАДИ ПЕРДПЛАТНИК „СВОБОДИ“.

Се найбільша честь належить до той громади, котра відстоює євобільну українську громаду. Кожний член той великої громади платить у Злучених Державах \$2.00. За се дає ся 157 місць „Свободи“.

НОВА ОРГАНІЗАЦІЯ У ЛЬВОВІ.

На візі „Українського жіночого Комітету“ помоги для ранених жовірів“ у Відні, який в 1915. р. розвинув бунтам дуже інтензивну діяльність, зачали повставати по устепленню ворожої плавії також в краю такі самі комітети в тих містах, де є більше шпиталів. Першу таку організацію перевела в Чернівцях п. Ярослав Струтинська, а відтак в Станіславові п-на Ірина Навроцька.

Тільки Львів не мав її доси, хоч числились понад 30 шпиталів. Істнує тут „Інститут“ „Українська Самаритянська Поміч“, однак вона обмежує свою діяльність на одні тільки шпиталі, поміщенні в духовній семінарії, в яких мають парни України доглядати безплатно хворих жовірів, великих народолюбів. Чи в інших шпиталах з нашми жовірами, чи і по вони читають, чи не треба би їм якої потіхи, поради або ободреня, сям доси ніхто не займав ся, з виніком місцевих оо. куратів, вприм чим дуже пережважених душастерською працею, які при найліпшій навіть волі не мають чату ся ані можности входити у всія індивідуальні потреби.

Другого основане окремої на сию цілі організації було дуже жадане. Все від допного часу заходять ся коло сего бунту „Левий жіночий комітет“ у Львові, „Український жіночий комітет“ помоги для ранених жовірів“ під прєзидією п. Е. Г. Гурарев, який від 15. м. м. з'являв своєю діяльністю. Його члени старинні вибори: Ол. Вудинорська (заступниця прєс.), М. Білявська, О. Велючівська, В. Литвинська, о. В. Липинська, Е. Макарушкова, Г. Федюк і Г. Шухевичева. Обов'язки секретарки обійняв п-на Галя Федюк, яка вже в Відні працювала в таємній комітеті, отже має значний досвід в цих справах.

До праці по шпиталах треба багато доброї волі і деяких копейних приємств, а се: мати серце і віросумність, до хворих, бо вони перебувають крім фізичних терпіння ще багато моральних наслідком зв'язних клячів, які кинено на них в самім порозі війни; а знов євобільні в оточенні, яке також не все тишнє, а наші прихідом, заховати євобільну рівновагу. Тоді сповнять наші наші певно свою задачу.

о. В. Л.

1916

КАЛЕНДАР

УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

КУПИТЕ

КРАСНИЙ І ЦІКАВИЙ КАЛЕНДАР У. Н. СОЮЗУ НА 1916-ТИЙ РІК

Наштупе в цілій Америці 50 центів.

Завантажте вичерпний календар „Свободи“.

„СВОВОДА“

83 Grand Street, Jersey City, N. J.

2000

Вичу грати на яким небудь інструменті, если тільки Ви любитель музики, не

за успіх моєї науки в часі 20 до 25 днів.

на 2-кентову марку на відносіа.
Адресуєте: 36-50
T. KASPER,
5719 S. Laflin St., D. A. Chicago, Ill.

ПОЗІР
ОДИНОК
ШКОЛА МОХА

...рив в поль-
ській мові. Зачніть тепер. Сезон ав-
томобільовий тревас все. На що Ва-
оставати без праці коли можете за-
робити \$15 до \$30 як шофер. Наш
школа дає комплєтний курс, який
трєвас 4 тижні. Наука в день або в

KOLIT \$15.00.
INTERNATIONAL SCHOOL OF AUTOMOBILE
ENGINEERING 88-111

Ім. в 21 камініна
ЖЕЛІЗНИЧИЙ
ГОДИННИК
Ім. в 21 камініна
ЖЕЛІЗНИЧИЙ
ГОДИННИК
Ім. в 21 камініна
ЖЕЛІЗНИЧИЙ
ГОДИННИК

Відомо, що на 20 літ, надійшли козери краси втілює. Ходить безупинно тече і в спеціально зроблений для зм'ягчення, і гнати сь ся на 20 літ.

на заворот пересмаки, в такій привілеєм.

EXCELSIOR WATCH CO.,
101 Athenaeum Bldg. Chicago, Ill.

ЧИ ВИ МАЄТЕ НОВИЙ ЦІННИЙ
КНИЖОК „СВОБОДИ”?
А може Ваші знакомі потребують?
Ми пишемо Вам зараз:

Письміть на адресу:
„SVOBODA“
33 Grand St., Jersey City, N. J.
для Братств і Товариств до вписування

на дістати в друкарни
штука. **ПІКІТ**

ІОНА ВЕРШОМ. — 3 н.
анко. — Ціна 40 центів.
айте до:
I St., Jersey City, N. J.

довголітню практикою перепро-
джує всіляні справи цивільні та
рні з найліпшими вислідами.

Room 506-507. New York, N. Y.
 Ін мешканцю під ч. 168 East 89th St.,
 18-ої вечер. 17—

В УКРАЇНСЬКІЙ
КОЛОНІЇ

НА ЛОНГ АЙЛЕНД
КУПІТЬ СЕЙ ДІМ.

УКРАЇНСЬКА КОЛОНІЯ Є ВІДДАЛЕНА ВООГО 28 МИЛЬ ВІДНЬЮ ЙОРКУ, Є СЕ ПРЕГАРИЙ ГОРОД, ЯКИЙ МАНІТЬ КОЖДОГО, ХТО ЙОГО ОДІАГНЕ, ЩОБИ В ТІМ МІСЦІ ПОСЕ-

і закувати в український козлоні
землю або дома. Загроз місце на
5 тисяч родин і ви нас Українців
доставте собі, яку скарбу ми збудуємо.
Дітям щось. Відомість на день 20
бей гарний дім в українській козлоні

АРОМ. ЧИТАЙТЕ, УВАЖНО НАШУ ВЕЛИКУ ОФЕРТУ.

ти наші нові 1916 стили годинки, ви-
кликана наші нові електричні годинки,

на них, зі спеціально сильним механізмом \$6.45 з додатком 30 ПРЕЗЕНТІВ новим, шмат, 6-стрільний револьвер, шітка, чаруючі оверсезі сила, приладом, можна. Імпортний бу-

е, хрестик і перстень. ТА ОФЕРТА Є
їть сейчас се оголошені і замість до
або монетою), а жадану годинку разом
Вашої хаті. Решту запакувати по стріч-
ки. Їх не можна віддати ні комусь.

523 St. Louis, Mo.

Полкова утрала займав дімок, що випоряд-
 -увався. Має 3 простори в асн кімнати. Особли-
 -во: Grand Street, Jersey City, N. J.